

Właściwości stylistyczne poradnictwa prawnego w Internecie w aspekcie kulturowym

IWONA SZWED
(Rzeszów)

<https://doi.org/10.25167/Stylistyka27.2018.11>

1. Uwagi wstępne

Artykuł koncentruje się wokół właściwości stylistycznych i tekstowych porad prawnych udzielanych w Internecie, w tym również kwestii zasobów leksykalnych o najwyższej frekwencji w tym zakresie. Jest to więc próba przybliżenia roli współczesnego poradnictwa prawniczego, z jednej strony stanowiącego w swej „zmediatyzowanej” formie element dyskursu społecznego dostosowanego do dzisiejszych narzędzi technologicznych, z drugiej zaś strony należącego do dyskursu okołoprawnego. Dyskurs ten nosi w tym przypadku cechy komunikacji specjalistycznej, w której jednak obok specjalistów z dziedziny prawa uczestniczą także anonimowi użytkownicy Internetu. Korpus badawczy stanowią bowiem dyskusje prowadzone na forach internetowych wokół konkretnych problemów o charakterze prawniczo-sądowym oraz prób znalezienia ich rozwiązań, co powoduje sięganie do określonych fachowych zasobów leksykalnych. Uczestnicy takich dyskusji tworzą swego rodzaju wspólnotę dyskursu, w której zatarta jest granica między wiedzą specjalistyczną a wiedzą potoczną.

Punktem wyjścia do analizy jest umiejscowienie badanego korpusu w ramach dokonań współczesnej juryslingwistyki i typologii odmian dyskursu prawnego. Już na wstępie należy przy tym zauważyć, że stanowi on element dyskursu okołoprawnego, który przyczynia się do popularyzacji wiedzy prawnej i równo-

częściej stanowi element szerszego zjawiska mediatyzacji nauki i wiedzy dzięki powszechnemu już dziś korzystaniu z zasobów internetowych.

Na uwagę zasługuje też sama pragmatyka forum internetowego (jego dialogowość, role komunikacyjne, akty mowy mieszczące się w polu illokucyjnym czy gatunkowym rady-porady, a nawet akty grzeczności językowej).

Artykuł ma charakter porównawczo-kulturowy, gdyż analizie zostały poddane teksty w języku polskim i niemieckim. Celem jest uchwycenie różnic oraz pewnych prawidłowości w tekstach poradnikowych publikowanych *online* i zawierających słownictwo specjalistyczne z zakresu prawa. Analiza służy również przybliżeniu nowych praktyk komunikacyjnych prowadzących do popularyzacji specjalistycznej wiedzy (prawniczej) w formie zmediatyzowanej. Płynące z opracowania wnioski w perspektywie kulturowej mogą pomóc w określeniu specyficznego językowego obrazu świata użytkowników forów internetowych w obydwu językach na tle ich doświadczeń i wiedzy w dziedzinie prawa.

2. Rozwój poradnictwa specjalistycznego w Internecie – uwarunkowania kulturowo-społeczne

Semiotycznie ugruntowana definicja kultury sformułowana przez amerykańskiego antropologa Clifforda Geertza (1991) podkreśla jej powiązanie z tekstem. Zgodnie z tą definicją kultura jest systemem znaczeń, w jakie uwikłany jest człowiek. Dlatego jej analiza nie jest nauką eksperymentalną poszukującą zasad i reguł, ale skupia się na interpretacji znaczeń (por. Günthner 2013: 349). Praktykę kulturową można bowiem zgodnie z tą koncepcją „odczytać” na podstawie tekstów (nie tylko pisanych), ale przede wszystkim na podstawie systemów znaczeniowych w konkretnych działaniach i sytuacjach. Takim nośnikiem znaczeń kulturowych może być choćby symboliczny kolor sukni ślubnej czy określone tańce weselne.

Swego rodzaju „oknem” do zrozumienia wiedzy i sposobu myślenia człowieka jest używany przez niego język i sposób komunikacji. Dlatego analiza sposobów językowej realizacji porad w Internecie przez osoby pochodzące z różnych kręgów językowych może dostarczyć ciekawych wniosków dotyczących ich kultury.

Na rozwój omawianej tu komunikacji na tematy specjalistyczne w Internecie wpływ ma obecnie wiele czynników kulturowych i społecznych. Z jednej strony mamy w ostatnich latach do czynienia z postępującą anonimizacją społeczeń-

stwa, która prowadzi do tego, że pomocy i porad w trudnych sytuacjach życiowych nie szukamy u rodziny, sąsiadów czy przyjaciół, lecz u osób nam obcych. Ze względu ma dużą mobilność zawodową i życie w dużej odległości od najbliższych, a także centralną rolę rozwoju indywidualnego jednostki, często łatwiej jest skorzystać w kryzysie z porady terapeuty niż porozmawiać z kimś bliskim. Z drugiej strony społeczeństwo informacyjne promujące wiedzę wymusza częsty kontakt z problemami, które są coraz bardziej specjalistyczne, jak choćby zagadnienia prawne. Ich rozwiązanie wymaga więc pomocy specjalisty z zakresu prawa. Nawet w życiu codziennym stykamy się z podpisywaniem różnych umów czy zawieraniem porozumień pociągających za sobą konkretne skutki prawne, a niezajomość prawa może nieść za sobą bolesne konsekwencje.

Dlatego poradnictwo specjalistyczne o charakterze prawniczym zyskuje ostatnio na znaczeniu. Nie dotyczy ono już tylko wąskiego kręgu osób, ale dużej części społeczeństwa. Wiąże się z tym również rozwój języków specjalistycznych i komunikacji specjalistycznej w różnych dziedzinach (por. np. Grucza 2012).

Można już nawet mówić o znaczącym wpływie języka prawniczego na oficjalną polszczyznę używaną w wypowiedziach medialnych, a nawet o *jurydyzacji*¹ wielu sfer życia społecznego (por. Szczepankowska 2016: 215–216). Stosowanie prawa ma bowiem zgodnie z przekonaniem uczestników życia publicznego „rozwiązywać wszelkie problemy społeczne i zwalniać obywateli państwa prawa z osobistej odpowiedzialności za kształtowanie relacji międzyludzkich” (ibidem, 220–221).

Na powyższe zjawiska nakłada się rozwój tzw. *nowych mediów*² i szeroka dostępność treści internetowych. Internet stwarza też możliwość interakcji ze specjalistą z interesującej nas dziedziny prawa, lub laikiem, który jednak ma za sobą podobne doświadczenia jak nasze i może udzielić porady. Na forach internetowych można zadać pytanie i uzyskać na nie odpowiedź (często nawet wiele odpowiedzi), a nawet wejść w dyskusję. Prowadzi to do powstawania swego rodzaju „wspólnot dyskursywnych”³, jak omawiane poniżej fora internetowe o te-

---

¹ O negatywnych skutkach jurydyzacji dyskursu publicystycznego można przeczytać np. w publikacji I. Szczepankowskiej (2016: 224–229).

² W literaturze przedmiotu funkcjonuje też określenie *nowe media*, wprowadzone przez P. Levinsona w 2009 roku na określenie najnowszych mediów opartych na technologii Web 2.0 (por. też Fras 2013: 27), a mających mocno społecznościowy charakter (jak np. platformy blogowe, Facebook, Twitter, YouTube, Wikipedia).

³ S. Gajda (2001) mówi o „społecznościach dyskursywnych”. Natomiast na temat dyskursu okołoprawnego por. w rozdziale 3: *Język prawny a prawniczy* niniejszego opracowania.

matyce prawniczej, na których dochodzi do pomieszania w komunikacji elementów stylu potocznego (np. kolokwializmów) z elementami języka urzędowo-prawnego.

Wszystkie te czynniki powodują ostatnio dynamiczny rozwój poradnictwa internetowego przy udziale zarówno laików, jak i specjalistów z zakresu prawa.

3. Język prawny a prawniczy

Przy omawianiu komunikacji na tematy związane z problemami prawnymi istotnym jest rozróżnienie pomiędzy językiem prawnym a językiem prawniczym⁴. Język prawny należy zaliczyć do języków specjalistycznych, które Walter von Hahn pod koniec ubiegłego stulecia definiował jako działania językowe realizowane w kontekście zawodowym charakteryzujące się m.in. fachowością i celowością, a także jako wypowiedzi powiązane z takimi działaniami⁵. W miarę rozwoju badań nad komunikacją w sferze zawodowej więcej jednak uwagi zaczęto poświęcać samym tekstom specjalistycznym aniżeli językom specjalistycznym⁶. Teksty takie są mianowicie „obiektami” powstającymi przy pomocy języka, stąd języki specjalistyczne jawią się jako „narzędzia” służące do wytworu tekstów specjalistycznych (por. Grucza 2012: 163). Teksty te wyróżniają się wysoką frekwencją leksyki specjalistycznej, precyzyjnością, preferowaniem rzeczowników (w języku niemieckim są to częste złożenia, nawet wielocłonowe, jak np. *Einwohnermeldeamt*, *Tempoüberschreitung*, *Zeugenfragebogen*), zaś na płaszczyźnie syntaktyczno-morfologicznej kondensacją i anonimizacją środków wyrazu, wysoką frekwencją konstrukcji bezosobowych oraz nominalizacją czy też użyciem zdań warunkowych jako preferowanych konstrukcji składniowych w obu językach. Ponadto w języku niemieckim charakterystyczne jest częste użycie strony biernej czy rozszerzonej przydawki. Na płaszczyźnie tekstowej z kolei wyróżnia je przejrzysta kompozycja i wysoka koherencja tekstu. Stopień fachowości poszczególnych tekstów można zgodnie z tezą Kalverkämpera (1990) przedstawić na bazie skali natężenia cech fachowości. Nie bę-

---

⁴ Rozróżnienie terminów *język prawny* i *język prawniczy* pojawia się już u Wróblewskiego (1948), a także później u Ziemińskiego (1974).

⁵ Por. w języku niemieckim: von Hahn (1983: 65): *Fächer sind Arbeitskontexte, in denen Gruppen von fachlichen zweckrationalen Handlungen vollzogen werden. Fachsprachen sind demnach sprachliche Handlungen dieses Typs sowie sprachliche Äußerungen, die konstitutiv oder z.B. kommentierend mit solchen Handlungen in Verbindung stehen.*

⁶ Por. w tym kontekście np. Grucza (2004).

dziemy tu więc mieć do czynienia z ostrymi granicami pomiędzy poszczególnymi gatunkami tekstów, a z płynnymi przejściami, począwszy od tekstów o najmniejszym stopniu fachowości, poprzez teksty o rosnącym stopniu fachowości aż do tekstów używanych jedynie w ścisłym gronie specjalistów w zakresie wąskiego obszaru określonej dyscypliny. Cechami decydującymi o rosnącym stopniu fachowości tekstów byłyby na przykład terminologia fachowa z zakresu określonej dziedziny, zakres użytkowników takich tekstów (od ogółu do wąskiego grona specjalistów), stopień zrozumiałości tekstu dla użytkowników spoza danej grupy zawodowej, pewne charakterystyczne cechy gramatyczno-syntaktyczne (jak choćby w języku niemieckim częste użycie strony biernej w tekstach technicznych lub prawnych)⁷.

Teksty służące komunikacji w sferze prawnej wpisują się w powyższe cechy tekstów o wysokim stopniu fachowości. Ich specyfika polega na tym, że są wytworem działalności podmiotów posiadających władzę prawodawczą (por. Zieliński 2004: 13) i jako takie zawierają one nakazy skierowane do generalnie określonych adresatów, narzucając im generalnie określone zachowania (ibidem). Przyczyniają się w ten sposób do regulacji zachowań społecznych, a nawet kreują świat powinności projektując modelowe sytuacje prawne i ustanawiając nowe stany rzeczy (por. Malinowska 2012: 27; Sarkowicz 1995: 97). Charakterystyczne dla lingwistycznej koncepcji tekstu kryterium jedności tematycznej wiąże się w tekstach prawnych z ich funkcją, tj. z kierowaniem życiem społecznym (por. Malinowska 2012: 28), mają one więc charakter kreacyjny. Ważnym kryterium wyróżniającym teksty prawne jest też ich nadawca, który jest wieloosobowy (jest nim prawodawca) i powinien posiadać wysoką kompetencję merytoryczną oraz językowo-stylistyczną (por. Malinowska 2012; Wojtak 1999). Teksty te mają charakterystyczną strukturę, składają się bowiem z przepisów stanowiących jednostki redakcyjne tekstu (por. Malinowska 2012: 29). Środki z ogólnego systemu polszczyzny są w nich stosowane wybiórczo i często są przystosowane do warunków komunikacyjnych sfery administracyjno-prawnej.

Wypowiedzi w tekstach prawnych formułowane są najczęściej w czasie przyszłym i przeznaczone do stosowania w określonych, powtarzających się sytuacjach. Mają one mocno zdepersonalizowany charakter (chodzi tu o kontakt natury formalnej), brak jest zdrobnień, kolokwializmów, zwrotów grzeczno-

---

⁷ Por. Szwed (2010: 326).

ściowych czy zwrotów nacechowanych emocjonalnie (por. Malinowska 2012). Wysoka jest natomiast frekwencja słownictwa związanego z przedmiotem regulacji, jej metodą oraz normatywnym charakterem wypowiedzi.

W przypadku gatunków prawnych mamy do czynienia z dość niskim stopniem ich elastyczności, zależnym od tego, kto jest twórcą komunikatu (instytucja, nadawca profesjonalny czy nieprofesjonalny) oraz od statusu komunikacyjnego tekstu. Jak podkreśla Maria Wojtak (2008: 348):

wzorce gatunkowe wypowiedzi prawnych mają charakter wzorców normatywnych bezwzględnie wymaganych lub jedynie zalecanych. Umiejętność redagowania wypowiedzi realizujących tego typu normy gatunkowe jest składnikiem wzorcowej kompetencji wyspecjalizowanej.

Obok języka prawnego⁸ istnieje wiele języków okołoprawnych (por. Gajda 2004), w ramach których powstają wypowiedzi nawiązujące do prawa, formułowane przez różne podmioty (np. język sądowy czy administracyjny) (por. Zieliński 2004).

Do języków okołoprawnych należy język prawniczy, obejmujący języki praktyki orzeczniczej i pozaorzeczniczej oraz prawoznawstwa (por. Gajda 2004; Zieliński 1999), a także wypowiedzi komentujące prawo. Zaznaczyć należy, że w przeciwieństwie do języka prawnego język prawniczy nie wykazuje funkcji normatywnej⁹.

Takich wypowiedzi komentujących prawo dotyczy właśnie niniejszy artykuł. Wypowiedzi te są publikowane *online* na forach internetowych i koncentrują się na zagadnieniach i wątpliwościach związanych z przepisami prawnymi dotykających bezpośrednio życia użytkowników danego forum. Porad udzielają zarówno osoby znające prawo z racji swego zawodu, czyli profesjonaliści, jak

---

⁸ I. Szczepankowska zwraca uwagę na to, że użycie terminu „język prawny” może budzić pewne wątpliwości, ponieważ mógłby on „być interpretowany jako nazywający odrębny podsystem danego języka etnicznego, podczas gdy chodzi jedynie o szczególne użycie języka ogólnego w tekstach ustawodawczych czy szerszej – w sferze prawno-administracyjnej.” (Szczepankowska 2016: 13). Dlatego autorka proponuje używanie w odniesieniu do tego obszaru komunikacji terminu *dyskurs prawny*. Por. więcej na temat dyskursu prawnego i jego odmian m.in. w publikacjach I. Szczepankowskiej (2016 i 2016a).

⁹ Na gruncie językoznawstwa germanistycznego odpowiednikiem wypowiedzi formułowanych w ramach języka prawniczego będzie zaproponowane przez Jana Engberga pojęcie „Fachexterne rechtliche Kommunikation” (Engberg 2017), czyli komunikacja prawna realizowana poza samym obszarem ściśle związanym z wykonywaniem zawodów prawniczych (czyli komunikacja „pozazawodowa”). Taki rodzaj komunikacji Engberg wyodrębnia w odróżnieniu od komunikacji „wewnątrzawodowej” (*fachintern*), czyli realizowanej w ramach powyższego obszaru.

i laicy dzielący się swoimi doświadczeniami w tym zakresie. Wypowiedzi te nie spełniają na pewno funkcji normatywnej, dotyczą jednak zagadnień prawnych.

Równocześnie stanowią one element dyskursu okołoprawnego, któremu I. Szczepankowska (2016: 15) przypisuje funkcję metakomunikatywną (interpretacyjną). Dyskurs okołoprawny (np. prawniczy, naukowy, medialny, literacki) jest jedną z odmian dyskursu prawnego, określanego przez Szczepankowską (2016: 14–15) jako „obszar komunikacyjny związany ze sferą stanowienia, stosowania i interpretowania prawa”, który ma postać konstelacji zbudowanej z odmian wiążących się tematycznie z prawem jako systemem norm stanowionych. W oparciu głównie o kryteria funkcjonalne oraz dominujące cele komunikacyjne i społeczny kontekst ich realizacji autorka wyróżnia 4 odmiany dyskursu prawnego: dyskurs prawodawczy, sądowy, administracyjny oraz dyskursy okołoprawne¹⁰.

4. Udzielanie porad jako działanie językowe

Ponieważ jednym z celów niniejszego artykułu jest ukazanie w perspektywie porównawczej polskich i niemieckich zasobów leksykalnych o najwyższej frekwencji w zakresie poradnictwa prawniczego na forach internetowych, zasadnym wydaje się krótkie chociażby przybliżenie ujęcia samej porady jako działania językowego w językoznawstwie zarówno polonistycznym, jak i germanistycznym.

Opierając się na potocznym rozumieniu porady, można ją zdefiniować jako skierowane bezpośrednio do konkretnej osoby działanie językowe mające na celu udzielenie jej wsparcia przy rozwiązaniu jakiegoś pilnego problemu poprzez wskazanie jej określonego zachowania czy nieznannej jej drogi do rozwiązania tego problemu (por. Paris 2014: 66). Dieter Wunderlich (1981) zaproponował następujący wzorzec sekwencyjny dla porady: *jeśli ty uczynisz h, to q*, przy czym *h* oznacza jakieś działanie (lub jego zaniechanie), które adresat ma podjąć w celu doprowadzenia do wydarzenia ocenianego przez niego pozytywnie.

Stan badań nad komunikacją w zakresie poradnictwa pozwala na stwierdzenie, że istnieje duży rozdźwięk pomiędzy ilością funkcjonujących w mediach masowych tekstów o charakterze doradczym a ilością ugruntowanych lingwistycznie publikacji na ich temat, na co w piśmiennictwie niemieckojęzycznym zwracają uwagę m.in. Lüger (1995: 59) w odniesieniu do tekstów prasowych

---

¹⁰ W kwestii funkcji komunikacyjnych i kontekstów zastosowania poszczególnych odmian dyskursu prawnego por. Szczepankowska (2016: 15–17).

czy Franke (1997) w odniesieniu do radia i telewizji. W badaniach takich podkreśla się dialogową strukturę porad publikowanych w mediach (por. Franke 1997), a także ich przynależność do dyrektywnych aktów mowy zgodnie z klasyfikacją Searle'a (por. Adamzik 2004 i Ficek 2013), ponieważ są one realizowane przez nadawcę z zamiarem przekonania odbiorcy do wykonania (lub zaniechania) określonego działania. Ich funkcją jest więc sterowanie zachowaniem odbiorcy, aczkolwiek w sposób niezobowiązujący. Obok funkcji impresywnej (nakłaniającej), wspólnej dla dyrektywnych aktów mowy (por. Przybyła 2004: 60–79), w samej radzie ważnym aspektem jest mówienie komuś, co jest dla niego najlepsze, na co zwraca uwagę Anna Wierzbicka (1973: 214)¹¹:

Rada

Zakładając, że nie wiesz, co zrobić,
chcę spowodować, żebyś wiedział, co zrobić/ co byłoby dla ciebie dobre,
wyobrażając sobie, że ja jestem tobą,
mówię: chcę, żebyś X.
[Nie musisz robić tak, jak mówię.]

Obecnie źródłem porad coraz częściej stają się fora internetowe, na których rady są udzielane już nie tylko określonej osobie, ale też i grupie odbiorców. Charakterystyczną cechą takich porad jest fakt, że ich nadawca często pozostaje anonimowy lub ukrywa się pod pseudonimem.

5. Charakterystyka specjalistycznego forum internetowego

W starożytnym Rzymie *Forum* stanowiło miejsce spotkań mieszkańców w celu wymiany towarów czy poglądów, a nawet przeprowadzenia procesu sądowego bądź podziwiania walk gladiatorów. Było ono więc swego rodzaju centrum ekonomicznym i kulturalnym danej społeczności. Współczesne fora internetowe swoją nazwę zawdzięczają właśnie takiemu forum rzymskiemu, pełnią też podobną funkcję wymiany myśli i poglądów, a także zasięgania i udzielania porad.

W oparciu o publikację Łukaszewicz-Olczyk (2008: 214) forum internetowe można zdefiniować jako gatunek tekstu funkcjonujący w ramach globalnej sieci, służący wymianie myśli i poglądów, którego istotą „jest zebranie w miarę stałej grupy użytkowników, połączonych wspólnotą doznań, komunikujących się na pewien temat w sposób trwały i regularny.” W uzupełnieniu tej definicji

---

¹¹ Por. też Ficek (2013: 83).

Naruszewicz-Duchlińska (2014: 29) zwraca uwagę na drugą – obok budowania interakcji – funkcję forów internetowych, mianowicie funkcję wymiany oraz gromadzenia opinii i informacji na dany temat. Funkcja ta jest zbieżna z funkcją analizowanych tu forów specjalistycznych o tematyce prawniczej.

Uczestnikami specjalistycznego forum prawniczego mogą być zarówno specjaliści z danej dziedziny, jak i laicy, którzy jednak często dysponują doświadczeniem w omawianej kwestii oraz osoby szukające porady na temat związany ze stosowaniem przepisów prawa. Wymiana informacji ma tu konkretny cel – jest to udzielenie porady na zadane przez uczestnika konkretne pytanie bądź porady dotyczącej większej grupy odbiorców (odbiorca jednoosobowy lub wieloosobowy). Tak, jak różnią się uczestnicy forum udzielający porad (profesjonaliści i laicy), tak różny może być poziom ich kompetencji merytorycznej oraz językowo-stylistycznej. W oparciu o zaproponowany przez Naruszewicz-Duchlińską (2014: 27) podział forów na publiczne i prywatne analizowane poniżej fora należy zaliczyć do forów publicznych, na których można pozostać anonimowym, choć przy dodawaniu wpisu może być wymagana uproszczona rejestracja. Wystarczy w niej jednak tylko podać dowolny pseudonim internetowy, czasem też swój adres mailowy i płeć, a także zaakceptować regulamin forum. Natomiast czytanie wpisów (zwanymi postami) z reguły nie wymaga rejestracji.

Analizowane fora o tematyce prawniczej są forami sprofilowanymi, umieszczonymi bądź na odrębnej, tylko im poświęconej stronie WWW, bądź też stanowiącymi element innych stron (np. portali o tematyce prawniczej). Często pojawiają się przekierowania do profesjonalnych kancelarii prawniczych (choć w tym zakresie istnieją różnice pomiędzy forami niemieckimi a polskimi, o czym będzie mowa poniżej). Zdarzają się też oferty porad odpłatnych.

Dodać należy, że komunikacja na forum przebiega asynchronicznie, czyli z pewnym opóźnieniem czasowym, a jej cechą charakterystyczną jest kondensacja formy i treści.

Jak podkreśla Naruszewicz-Duchlińska (2014: 36–37) styl forum internetowego:

reprezentuje cechy prymarne dla tekstów użytkowych, czyli: szablonowość (standaryzacja schematów strukturalnych i obecność analogicznych/kliszowanych segmentów), perswazyjność lub apelatyność oraz bogactwo rejestrów stylistycznych, z nadrzędną rolą potoczności (Naruszewicz-Duchlińska 2014: 36–37).

Cechy te przeplatają się w przypadku forum o tematyce prawniczej z wymienionymi wyżej (w rozdziale 3) cechami typowymi dla tekstów prawniczych, w tym głównie leksyką fachową (por. poniżej przykłady w rozdziale 5).

Internetowe forum dyskusyjne stosuje określone formy, których muszą się trzymać uczestnicy forum, aby móc publikować swoje wypowiedzi, jest ono więc gatunkiem skodyfikowanym. Przejawem intertekstualności jest łączenie poszczególnych wiadomości w ciągi według określonych wyznaczników (por. Naruszewicz-Duchlińska 2014: 30). Za elementy obligatoryjne forum internetowego uznać należy określoną nazwę (będącą jednocześnie kwalifikatorem), wyróżnione działy tematyczne (utworzone przez administrację/założycieli forum), przesyłane przez użytkowników posty uporządkowane chronologicznie i tematycznie, panel umożliwiający wysyłanie takich postów oraz wyszukiwarke (Naruszewicz-Duchlińska 2014: 33).

Korpusem dla niniejszego artykułu są mające charakter porad wpisy użytkowników forów polskojęzycznych i niemieckojęzycznych skupionych wokół kwestii prawniczych, a w szczególności dotyczące wykroczeń drogowych. Są to więc z jednej strony fora połączone z typowo prawniczymi stronami WWW (jak <http://www.juraforum.de>, <https://www.anwalt.de>, <http://forumprawne.org>, <http://www.infor.pl>), zawierające wątki dotyczące ruchu drogowego, jak i fora dotyczące głównie motoryzacji z wątkami skupionymi na kwestiach prawnych (głównie odpowiedzialności karnej) w zakresie ruchu drogowego (jak <http://superauto24.se.pl/porady/zdjecie-z-fotoradaru>, <http://moto.wp.pl>, <http://www.bussgeld-info.de/blitzerfoto>, <http://www.motor-talk.de/forum>, <http://www.autople-num.de/forum>). Analiza korpusu dotyczy przede wszystkim aspektów leksykalnych, pozwala jednak uchwycić zdeterminowane kulturowo różnice pomiędzy sposobem udzielania porad dotyczących problemów prawnych na forach polskich i niemieckich.

5. Zagadnienia prawne na forum internetowym w aspekcie porównawczo-kulturowym

Analizowane tu wypowiedzi to głównie porady (około)prawne związane z wykroczeniami w ruchu drogowym (głównie przekroczenie prędkości, niewłaściwe parkowanie, przewożenie dziecka bez odpowiedniego fotelika) oraz głosy w dyskusji na temat penalizacji danego wykroczenia. Uczestnikami tych dyskusji są zarówno specjaliści prawnicy, jak i laicy.

Należy przy tym podkreślić, że sprawy, z jakimi zwracają się o poradę użytkownicy forum, nie dotyczą z reguły wykroczeń drogowych zagrożonych poważnymi konsekwencjami, a raczej drobnych kwestii, gdy użytkownik nie wie na przykład, jak zareagować na otrzymany pocztą mandat za wykroczenie drogowe, lub chce lepiej zapoznać się z przepisami w danym zakresie bądź doświadczeniami innych użytkowników. Oczywistym jest, że poradnictwo *stricte* profesjonalne w poważniejszych sprawach wymaga bezpośredniego kontaktu z adwokatem (oraz związanych z tym nakładów finansowych).

Na niektórych forach taką informację znajdujemy wyrażoną *expressis verbis*, głównie dotyczy to forów niemieckich, jak w poniższym przykładzie z forum www.juraforum.de.

Ryc. 1. Strona główna niemieckiego forum porad prawnych www.juraforum.de (dostęp 20.08.2017).

Na stronie głównej tego forum umieszczona jest wyraźna informacja, że nie zezwala się na nim na konkretne porady prawne w pojedynczych przypadkach oraz zastrzeżenie, że nie udziela się gwarancji, iż uzyskane rady będą prawidłowe, wyczerpujące i aktualne (por. oznaczenie czerwoną ramką, pochodzące od autorki niniejszego artykułu). Można natomiast poprzez rejestrację otrzymać kupon w wysokości 5 euro na poradę prawną, która zostanie udzielona przez adwokata po zwróceniu się do niego za pośrednictwem forum. Mamy

tu więc do czynienia z dodatkową funkcją (niemieckiego) forum dyskusyjnego, jaką jest kontaktowanie ze sobą klienta i adwokata bądź pozyskiwanie klientów przez adwokatów.

Natomiast na porównywalnym forum polskim (forumprawne.org) nie ma możliwości uzyskania porady odpłatnej, natomiast od razu na stronie głównej forum zamieszczona jest informacja, że porady prawne są bezpłatne i udzielane przez użytkowników forum (por. ryc. 2 poniżej; oznaczenia czerwoną ramką pochodzą od autorki niniejszego artykułu).

Bezpieczna | https://forumprawne.org

Dyskusyjne Forum Porad Prawnych

Internetowe forum dyskusyjne z dziedziny prawa. Bezpłatne porady i pomoc prawna udzielana przez użytkowników forum. Dyskusyjne Forum Prawne.

FORUMPRAWNE.ORG

Zarejestruj się, aby zadać pytanie ✓ Dzisiejsze posty Szukaj

Forum Prawne

Witaj na Forum Prawnym

Znajdziesz tutaj bezpłatne porady prawne. Aby móc zadawać pytania oraz brać udział w dyskusjach, musisz się zarejestrować. Rejestracja na forum prawnym jest darmowa. Lista działów znajduje się poniżej. Nie wiesz, jak zadać pytanie na forum? Sprawdź nasz prosty poradnik: [Jak zadać pytanie na forum?](#)

Pomoc prawna z zakresu prawa prywatnego

Forum	Ostatni post / autor	Wątki	Posty
Prawo autorskie Własność twórców, status prawny dzieł, porady prawne dotyczące umów licencyjnych...	Jesteli jakiś film na YouTube... LeszsekS Wczoraj 21:39	15.861	78.564
Prawo cywilne			

Ryc. 2. Strona główna polskiego forum porad prawnych forumprawne.org (dostęp 20.08.2017)

Na polskim forum nie ma w ogóle możliwości nawiązania bezpośredniego kontaktu z adwokatem, natomiast na forum niemieckim taka opcja oferowana jest na każdym etapie dyskusji pomiędzy użytkownikami forum. Różnica ta związana jest jednak nie tyle ze sferą czysto językową, ile bardziej z czynnikami kontekstualnymi, w tym wypadku ze specyfiką wykonywania zawodu adwokata w Polsce i w Niemczech.

Zarówno na analizowanych forach polskich, jak i niemieckich wysoka jest frekwencja fachowego słownictwa prawniczego (nieco wyższa jest ona na forach niemieckich), jak w następujących przykładach: *Die Richtlinien der*

Bundesländer zur Geschwindigkeitsüberwachung; W jakim przedziale taryfikatora mieści się wykroczenie? Przy czym na forum niemieckim daje się zauważyć nieco wyższa niż na forum polskim frekwencja terminów fachowych używanych przez osoby bez przygotowania prawniczego.

Na forach w obu językach mamy też do czynienia z kondensacją i anonimizacją wypowiedzi (*Przyznanie się – mandat i punkty; Wskazanie kierowcy – mandat i punkty*), często pojawiają się konstrukcje bezosobowe (np. *Jeżeli ze zdjęcia nie można ustalić kto kierował pojazdem...*) czy nominalizacja (*Niestosowanie się do ograniczeń prędkości określonych ustawą lub znakiem drogowym; bei Nutzung eines Dienstwagens für Fahrten aus Vermietung und Verpachtung*). Równocześnie jednak na forach tych mamy do czynienia z typowym właśnie dla forum internetowego użyciem języka potocznego¹², jak w poniższych przykładach:

– *Gdzieś w kwietniu pożyczyłem auto koledze, po 2 msc dostałem takie coś jak Ty, również bez zdjęcia. Wskazałem kolegę jako kierowcę, odesłałem. Minęły dobre 2 miesiące ani widu, ani słychu.*

– *že co? można jaśniej?*¹³

– *Allerdings sind die Messbeamten keine Dummköpfe.*

Występowanie obok siebie cech zarówno języka potocznego, jak i specjalistycznego języka prawniczego prowadzi nieraz na forach do powstania ciekawych konstrukcji mieszanych, stanowiących połączenie słownictwa fachowego ze słownictwem z języka potocznego:

– *Można wplątać się też w proces sądowy.*

– *... osoba ta zostanie pociągnięta do odpowiedzialności i na nią spadnie widmo ukarania*

– *Nicht zu den Bullen gehen. Die versuchen dann immer irgendwie die Zeugnisverweigerungsrechte zu umgehen.*

Z dominacją języka potocznego i prawniczego na badanych forach internetowych idzie w parze częsta kondensacja wypowiedzi, przejawiająca się m.in. w stosowaniu skrótów, rozpoznawalnych dla osób znających słownictwo prawnicze choć w niewielkim stopniu (*AB* jako *Anhörungsbogen* w języku niemieckim), skrótów typowych dla języka potocznego (jak *msc* zamiast *miesiące/mie-*

---

¹² Na dominację stylu potocznego w komunikacji na dyskusyjnych forach internetowych zwraca uwagę Naruszewicz-Duchlińska (2014: 36).

¹³ Pisownia oryginalna.

siącach w języku polskim czy *LG* zamiast *Liebe Grüße* w języku niemieckim), a także w redukowaniu zdań (por. poniższe przykłady).

Oto przykłady na kondensację wypowiedzi, charakterystyczną zarówno dla języka potocznego jak i języka prawniczego:

- *Zustellung des AB (Anhörungsbogens)*;
- zredukowane zdania: *Hoffe geholfen zu haben*. Zamiast: *Ich hoffe, geholfen zu haben*.
- *Lg* zamiast: *Liebe Grüße*;
- stworzyliście zagrożenie dla zdrowia/życia → *należy wam się mandat*.

Koniec.

– *parę PLN*

– *po 2 msc dostałem takie coś jak Ty*

W badanych tekstach na forach internetowych pojawiają się również frazeologizmy, jak np. *Das dürfte auch für die Zukunft effektiver sein als den Kampf gegen Windmühlen aufzunehmen*; oraz ich modyfikacje: *Potem mogą po-całować was w pompkę...* (podkreślenia od autorki niniejszego tekstu). Są one obecne zarówno w tekstach polskich jak i niemieckich.

Dialogowy charakter forum internetowego znajduje swój wyraz głównie w stawianiu pytań skierowanych bezpośrednio do konkretnego użytkownika forum (np. *Było wskazane że pan?*) oraz udzielaniu odpowiedzi bądź informacji także bezpośrednio kierowanych do konkretnej osoby (jak: *Za ok. m-c przyjdzie do pana pismo z analogiczną treścią...*). Używane przy tym formy adresatywne to w języku polskim najczęściej forma grzecznościowa *Pan/ Pani* (nie zawsze pisana wielką literą) lub forma drugiej osoby liczby mnogiej (*ludzie, skoro foto-radar zrobił wam zdjęcie, to znaczy...*), rzadziej też drugiej osoby liczby pojedynczej. Natomiast w języku niemieckim zdecydowanie przeważa tu forma drugiej osoby liczby pojedynczej (*Würdest du...; ... legst Du fristgerecht Einspruch ein*), co może się wiązać z generalnie częstszym niż w polszczyźnie stosowaniem formy *du (ty)* nawet w życiu publicznym. W przypadku stawiania pytań o konkretne rozwiązania danego problemu bardzo często mamy też do czynienia z anonimizacją sytuacji, głównie w języku niemieckim (np. *Wenn jetzt ein Schüler vergisst seine Parkerlaubnis im Auto (sichtbar) zu plazieren und ein Bußgeldbescheid bekommt, muss er ...?*), kiedy to uczestnicy forum opisując zdarzenie, nie piszą o sobie lub osobach bliskich/ znajomych, ale o hipotetycznym uczniu, kierowcy, przechodniu itd., choć z kontekstu wynika, że sytuacja taka dotknęła kogoś z ich bliskich. Bardziej skłonni do pisania o swoich włas-

nych przeżyciach lub sytuacjach z życia rodziny czy przyjaciół są polscy użytkownicy forów. Aczkolwiek przy udzielaniu odpowiedzi polscy forumowicze także używają często form bezosobowych (jak w przykładach: *Trzeba wejść na stronę...; W tym momencie stawiane jest często pytanie, co zrobić...; ...wina jednak nie musi być brana na siebie; Każdy kierujący pojazdem ma obowiązek...; Przekroczenie prędkości będzie wiązało się z wymierzeniem kierowcy mandatu...*).

W odpowiedziach na pytania uczestników poza samą poradą pojawia się też czasem ironia, zarówno w postach polskich, jak i niemieckich (jak w przykładach: *die Info mit dem schönen Foto; Och, sooooo kurvig kann es ja nicht gewesen sein; Dziwne :); mandaty z fotopamiątek przesyłane są do ...)* (podkreślenia od autorki niniejszego tekstu). Dość wysoki jest przy tym stopień emocjonalności wypowiedzi (wyższy na forum polskim niż na forum niemieckim), o czym świadczą liczne wykrzykniki i pytajniki (np. *Jak dostaniesz mandat to co zrobić ?!?!?! ZAPŁACIĆ i nic więcej nam nie pozostaje !!! Lohnt sich da ein Widerspruch???*), sporadyczne wulgaryzmy, a także liczna obecność emotikonów.

Ponadto polscy użytkownicy forum dość często wykorzystują ten sposób komunikacji do ogólnego utyskiwania na sytuację w kraju, np. na wysokość mandatów, na stan dróg (jak w przykładach: *Aż! 500 zł tak dużo chyba najwięcej w europie!!!!!!!!!!!!!!!; niech wezmą się za naprawę dróg a nie tylko mandaty*)¹⁴.

Powszechnym elementem dyskusyjnego forum internetowego są cytaty, pochodzące zwykle z wypowiedzi innych użytkowników forum¹⁵. W omawianych tu tekstach równie często pojawiają się jednak także odwołania do źródeł określonych przepisów prawnych, mających zastosowanie w danej sytuacji, jak Kodeks Ruchu Drogowego (niem. *Straßenverkehrsordnung*), czy też na forum niemieckim odwołania do stron ADAC (Allgemeiner Deutscher Automobil-Club e.V.), czyli Niemieckiego Klubu Zmotoryzowanych. Odwołania tego typu częstsze są na forach niemieckich, również wśród uczestników nie będących zawodowymi prawnikami. Po kliknięciu na takie odsyłacze przeważnie pojawia się możliwość automatycznego przekierowania na stronę źródłową.

Budowa poszczególnych postów zgodna jest ze standardami obowiązującymi w tym zakresie¹⁶, poza cytatami z innych wypowiedzi i pytaniem lub odpowie-

---

¹⁴ Pisownia oryginalna.

¹⁵ Występowanie cytatów w postach użytkowników forum jest, jak podaje Naruszewicz-Duchlińska (2014: 34), jednym z elementów fakultatywnych budowy dyskusyjnego forum internetowego.

¹⁶ Por. elementy obligatoryjne i fakultatywne postów na forach internetowych w Naruszewicz-Duchlińska (2014: 34).

dzią zgodną z tematem dyskusji zawierają one m.in. datę umieszczenia wpisu czy autoidentyfikator (często są to nazwy dość wyszukane, mające zwracać uwagę czytelników).

Nie można tu pominąć faktu, iż wpisy na forach internetowych – zarówno polskich, jak i niemieckich – często zawierają błędy językowe, pisane są skrótami, a ich interpunkcja jest dość niedbała (brak wielkich liter na początku zdania, brak stosowania przecinków czy innych znaków interpunkcyjnych). Zdecydowanie przeważa tu tendencja zmierzająca do uproszczeń językowych, do jak najszybszego przekazania myśli w sposób niekoniecznie wyszukany stylistycznie, a często nawet niezgodny z regułami gramatyki czy ortografii.

6. Wnioski w perspektywie kulturowej

Podsumowując analizę, można stwierdzić istnienie wielu cech wspólnych dla polskich i niemieckich internetowych forów prawniczych, stanowiących ciekawe połączenie wyróżników języka specjalistycznego (prawniczego) oraz języka potocznego. Fora te funkcjonują jak swoiste „targowiska” wymiany informacji, przy czym na forach niemieckich można zaobserwować większą aktywność zawodowych prawników, którzy udzielają odpłatnych porad i traktują forum jako sposób pozyskiwania klientów. Ciekawym zjawiskiem jest możliwość zwrócenia się do adwokata na każdym etapie dyskusji między uczestnikami-laikami, dzielącymi się na forum swoimi doświadczeniami. Natomiast na forach polskich aktywność prawników jest niższa, a porad udzielają głównie uczestnicy forum, w tym również studenci prawa czy pasjonaci tematów okołoprawnych, bazujący na swojej wiedzy czy doświadczeniu w podobnych sprawach. Zapewne różnice te wiążą się z odmienną sytuacją zawodową prawników w Polsce i w Niemczech. Można przypuszczać, że nieco wyższa frekwencja fachowego słownictwa prawniczego na forach niemieckich wynika właśnie z większej aktywności na tych forach zawodowych prawników, choć była ona też wysoka u laików.

Zarówno fora polskie, jak i niemieckie zachowują charakter dialogowy, na płaszczyźnie leksykalnej duży jest przy tym udział kolokwializmów i zwrotów zaczerpniętych z języka potocznego. Charakterystyczna jest też kondensacja środków wyrazu, anonimizacja, stosowanie skrótów czy redukcja konstrukcji zdaniowych.

Można uznać, że język forum jest zarówno w przypadku tekstów niemieckich, jak i polskich dostosowany do odbiorcy, gdyż nie stwierdzono pytań o konkretne użyte w postach pojęcia ani wzajemnego wyjaśniania takich pojęć. Pojawiające się różnice na płaszczyźnie leksykalnej pokrywają się z ogólnymi różnicami pomiędzy językiem polskim a niemieckim (jak np. częstsze złożenia w języku niemieckim, głównie w tekstach prawnych i fachowych, czy częstsze użycie strony biernej).

Z obecnością języka potocznego w badanych postach wiąże się też zapewne emocjonalizacja środków wyrazu, która zdecydowanie mocniej jest zaakcentowana w postach na forum polskim. Występuje w nich sporo wykrzykników, emotikonów czy nawet wulgaryzmów, co może wiązać się z generalnie wyższą w języku polskim niż w niemieckim tendencją do emocjonalizacji wypowiedzi. Stanowiłoby to ciekawy przyczynek do refleksji na temat językowego (odmiennego) obrazu świata widocznego na forum polskojęzycznym i niemieckojęzycznym.

W ogromnym uproszczeniu i uogólniając można zaryzykować tezę, że podczas gdy niemieccy użytkownicy forum prawniczego wykorzystują to nowoczesne narzędzie nie tylko do uzyskania porady i rozwiązania problemu, ale też i do pozyskania klienta (jak dzieje się to w przypadku prawników będących użytkownikami forum) bądź jako bazę dostępnych prawników (jak w przypadku ich potencjalnych klientów), dla polskich użytkowników paralelnych forów drugorzędną ich funkcją (obok poszukiwania rozwiązania problemu prawnego) jest możliwość podzielenia się żalem czy goryczą na temat ogólnie złej sytuacji w kraju.

Literatura

- Adamzik K., 2004, *Textlinguistik. Eine einführende Darstellung*, Tübingen.
- Engberg J., 2017, *Fachkommunikation und fachexterne Kommunikation. – Handbuch Sprache im Recht*, Hrsg. E. Felder, A. Gardt, Berlin–Boston, s. 118–137.
- Ficek E., 2013, *Poradnik. Model gatunkowy i jego tekstowe aktualizacje*, Katowice.
- Franke W., 1997, *Massenmediale Aufklärung: Eine sprachwissenschaftliche Untersuchung zu ratgebenden Beiträgen von elektronischen und Printmedien*, Frankfurt/Main.
- Fras J., 2013, *Rozmowa o tekście, dyskursie i mediach w badaniach polonistycznych i germanistycznych* (oprac. D. Miller, I. Szwed), „Tekst i dyskurs – Text und dyskurs”, z. 6, s. 15–35, Warszawa–Rzeszów.

- Gajda S., 2001, *Nowe społeczności dyskursywne a edukacja komunikacyjna. – Zmiany w publicznych zwyczajach językowych*, red. J. Bralczyk, K. Mosiołek-Kłosińska, Warszawa, s. 7–13.
- Gajda S., 2004, *Język administracyjno-prawny w perspektywie językoznawczej i prawnoznawczej. – Język, prawo, społeczeństwo*, red. E. Malinowska, Opole, s. 19–31.
- Geertz C., 1991: *Dichte Beschreibung. Beiträge zum Verstehen kultureller Systeme*, 2. Aufl. Frankfurt/Main.
- Grucza S., 2004, *Od lingwistyki tekstu do lingwistyki tekstu specjalistycznego*, Warszawa.
- Grucza S., 2012, *Fachsprachenlinguistik*, Frankfurt/Main.
- Günthner S., 2013, *Sprache und Kultur. – Sprachwissenschaft. Grammatik – Interaktion – Kognition*, red. P. Auer, Stuttgart–Weimar, s. 347–376.
- Hahn W. von, 1983, *Fachkommunikation*, Berlin–New York.
- Kalverkämper H., 1990, *Der Einfluß der Fachsprachen auf die Gemeinsprache. – Deutsche Gegenwartssprache. Tendenzen und Perspektiven*, red. G. Stickel, Berlin–New York, s. 88–134.
- Levinson P., 2009, *New new media*, Boston.
- Lüger H.-H., 1995, *Pressesprache*. (Germanistische Arbeitshefte; 24), Tübingen.
- Łukaszewicz-Olczyk A., 2008, *Strategie marketingowe w dyskursie na forum internetowym. – Język w marketingu*, red. K. Michalewski, Łódź.
- Malinowska E., 2012, *Konstytucja jako gatunek tekstu prawnego*, Opole.
- Naruszewicz-Duchlińska A., 2014, *Nowe media a nowe gatunki – wstępna charakterystyka genologiczna internetowego forum dyskusyjnego*, „Postscriptum Polonistyczne”, z. 2 (14), s. 27–38.
- Paris R., 2014, *Der Ratschlag – Struktur und Interaktion. – Ratgeben. Zu Theorie und Analyse des Beratungshandelns*, Hrsg. M. Niehaus, W. Peeters, Bielefeld, s. 65–91.
- Przybyła O., 2004, *Akty mowy w języku nauczycieli*, Katowice.
- Sarkowicz R., 1995, *Poziomowa interpretacja tekstu prawnego*, Kraków.
- Szczepankowska I., 2016a, *Konstelacja dyskursów związanych tematycznie i funkcjonalnie ze sferą prawa – próba typologii. – Dyskurs i jego odmiany*, red. B. Witosz, K. Sujkowska-Sobisz, E. Ficek, Katowice, s. 31–40.
- Szczepankowska I., 2016, *Dyskurs prawny. Języki, teksty i konteksty*, Białystok.
- Szwed I., 2010, *Specyfika listu handlowego jako przedmiotu badań lingwistyki tekstów specjalistycznych*, „Stylistyka” XIX, s. 323–342.
- Wierzbicka A., 1973, *Akty mowy. – Semiotyka i struktura tekstu*, red. M.R. Mayenowa, Wrocław.
- Wojtak M., 1999, *Polityka językowa w administracyjno-prawnej sferze komunikacyjnej. – Polska polityka językowa na przełomie tysiącleci*, red. K. Mazur, Lublin.
- Wojtak M., 2008, *Genologia tekstów użytkowych. – Polska genologia lingwistyczna*, red. D. Ostaszewska, R. Cudak, Warszawa, s. 339–352.
- Wróblewski B., 1948, *Język prawny i prawniczy*, Kraków.

- Wunderlich D., 1981, *Grundlagen der Linguistik*, Opladen.
- Zieliński M., 1999, *Języki prawne i prawnicze. – Polszczyzna 2000. Orędzie o stanie języka na przełomie tysiącleci*, red. W. Pisarek, Kraków, s. 50–74.
- Zieliński M., 2004, *Język prawny, język administracyjny, język urzędowy. – Język, prawo, społeczeństwo*, red. E. Malinowska, Opole, s. 9–18.
- Ziemiński Z., 1974, *Le langage du droit et le langage juridique: les criteres de leur discernement*, „Archives de philosophie du droit” XIX, s. 25–31.

Lexical specificity of legal consulting in cultural aspect

This paper focuses on the highest frequency lexical resources within the area of online legal counselling. The research corpus included the content of discussions held around specific problems of legal and judicial character and the attempts to find practical solutions to those problems, found on the Internet forums. The texts in question were classified here as utterances of a legal commentary character and stemming from the legal and judicial language, in opposition to strictly legal communication, which is normative and depersonalized in its nature.

This paper takes a closer look at the act of counselling as a linguistic action in both Polish and German linguistics, as well as the characteristics of a specific-content Internet discussion forum as a separate, well-defined genre of text functioning within the world-wide-web and oriented towards the exchange of views and gathering information on a specific topic. Besides their knowledge-broadening functions, these forums are nowadays more frequently becoming the sites for initiating social contacts and interactions.

The paper is cultural-contrastive in its character, as the analysed material comes from two parallel sources: Polish and German texts. It aims at identifying discrepancies as well as regularities in online legal advice, including specific lexical items. The conclusions are likely to serve as the basis for defining a specific “linguistic realm” of the Internet forum users in both languages in question, as well as contribute to identifying some current trends in cross-cultural communication based on modern tools and social media.

Keywords: advice, specialised counselling, the Internet forum, cross-cultural communication, specialised lexis, legal language, judicial language